

CAIUS DOBRESCU:

Odă liberei întreprinderi

Idealul în materie cinegetică (în Franța, ca și la noi ori aiurea) e „faire d'une pierre deux coups”; eventual în formula elevată simbolică a economiei de limbaj, a lui „multum in parvo”. E ceea ce-i „iese” lui Caius Dobrescu încă din titlul volumului *Odă liberei întreprinderi*. Cine e cât de puțin familiarizat cu textele lui (nu cred că-i place cuvântul „operă”) va sesiza imediat ironia care articulează posibilul pact de lectură. Și încă, pe mai multe nivele; să le enumerăm.

„Întreprindere” e un cuvânt drag limbariei comuniste. Și întreprinderile erau pe atunci (vă mai amintiți?) oricum, numai libere nu. Dar „întreprindere” e, etimologic, și inițiativă, lucrare, incipit; deci, în mod necesar „liberă” (și se cunoaște predilecția nu doar teoretică a autorului pentru ideologia libertariană). Last but not least, solemnitatea clasică a speciei literare numite „odă” e pulverizată. Fiecare poem (ar fi interesant, poate, să le numărăm!) are același tiltu, *Odă liberei întreprinderi*. Poate din acest motiv volumul nici nu are sumar; iar repetiția abolește în cele din urmă obiectul, ca litania delirantă a unui disc de vinil zgâriat, la sfârșitul unei petreceri.

Ironie? Desigur, și dusă cel mai frecvent până la sarcasm, dar – atenție! – o ironie care, totuși, nu dizolvă. Observa Andrei Bodiu, în *Directia optzeci în poezia română*: „Acest umor amar se naște dintr-o imensă luciditate”.

Să dăm un exemplu. În chiar primul text (pe care l-am putea considera liminar dacă n-ar avea toate același titlu) deducem că e vorba despre bani, despre bancnote mai exact; nimic luciferic sau balzacian, doar concretețea lor fojgăitoare. „Voi spuneți că au/ un miro de băsină și mlaștină. Zău?”

Apoi, cu bold-uri (procedeu tipografic frecvent la Caius Dobrescu, și nu doar în poezie): „Dar mie mi se par/ cu totul altfel”.

Din diferența de etaj rezultă ironia, mai exact materialitatea, tranzitivitatea urzelii de pe dosul tapiseriei. Limbajul se sabotează pe sine și aici cred că întâlnim, dacă nu neapărat un element de originalitate, cel puțin o prospețime care te face să-l citești aproape întotdeauna pe Caius Dobrescu cu atenție. Întrucât, observa Florin Iaru (citez din același studiu al lui Andrei Bodiu) „poetria Tânără nu e chiar atât de ironică pe cât de exactă”. Implozia lirică amorsată de Geo Dumitrescu și Ion Caraion ca reacție la limbajul poetic al generației 60 e o tendință rămasă constantă; și nu doar până la Caius Dobrescu, ci chiar până la porno-literatura douămiștă (notă: Nu comentează valoarea estetică a acesteia, și nici pe emițătorii ei mai mult ori mai puțin

proeminienți, Mihail Gălățanu *et alii*. Reacția critică merge de la entuziasm până la scepticism și chiar demolare; o minimă prudență socot că este totuși necesară. „Naturalia non sunt turpia”, pe de o parte; nici nu avem însă reculul istoric necesar obiectivării, pe de alta. *Qui vivra, verra!*“).

Limbaj demetaforizat, aşadar, până la punctul în care nu mai poți să distingi ideea de realizarea ei. Dar Caius Dobrescu nu operează (cel puțin, nu totdeauna) cu limbajul, ci și cu imaginea. Până și la acest nivel te pufnește un râs sănătos și molipsitor (nu-mi pot reprimă, cu tot efortul, un dicton de o tâmpă – azi – solemnitate: „Ut pictura poesis”), precum la lectura multor pagini din *Teză de doctorat* a aceluiași. Imaginele rezultă stranii prin juxtapunere, „du mécanique plaqué sur du vivant”, de unde umorul. Antreprenorii nu mai sunt niște brute rapace, ei devin „comete”, „ființe de foc” (*Oda nr. 2*), fanteșe în genul celor din *Levantul* lui Mircea Cărtărescu. Femeia nu mai e ce știam noi de la Dante că este, ci piticul din *Mad Max* care, cocoțat în spinarea unui uriaș, conduce (sic!) totul cu harta de operațiuni în mâna („Reușeai/ să te-nalți pe coloana cenușie – a/ panicii mele”). Nu de puține ori, însă, simți că îți îngheată zâmbetul pe buze, pentru că anti-eroii plușați ai lui Caius Dobrescu au ceva din „oroarea sacră” pe care o întâlnim la Lautréamont și Georges Bataille, de exemplu. „Si de dede/ subt se-aud niște sunete adânci, care nu prevestesc nimic bun rezonând prin toată/ tubulatura trunchiului”. Un cyborg putrid, organic sau semi-organic; în termeni – răsturnați – ai lui Livius Ciocârlie, „băiatul cel mare, înalt, grav, inginer” (RL nr. 1/2010). Altfel spus, dacă fi adevărat că „fictiunea e cenușa vieții”, la Caius Dobrescu ea e una de sorginte vulcanică, pe cât de fetidă, pe atât de fertilă. O „supă organică”, un „ciorchine descărnăt” care „da, bine, știi/ că pe lumină nu-mi poate/ face nimic. Dar dacă/ se va-ntoarce la noapte,/ rece și umed, exhalând/ miroslul de mlaștin-al urii? Dacă va reveni,/ multiplicat, uriaș, să mă/ sugrume?”

Observa la un moment dat Andrei Bodiu că „optzecist” nu înseamnă neapărat „postmodern”, după cum acest din urmă concept-umbrelă nu presupune necesarmente valoarea. Greu de clasificat, sub acest aspect, poezia lui Caius Dobrescu. Dar dacă e adevărat (și cu siguranță este!) că generația lui e compusă din individualități puternice, el este una dintre acestea. Vă las la libera alegere întreprinderea de a-i citi odele.

• Caius Dobrescu, *Odă liberei întreprinderi*, Editura Tracus Arte, București, 2009.